

עין משפט נר מצוה
א מ"י פ"א מהל' מתנות עניים
הל' טו סמג לאוין רפד. ב מ"י
פ"ג מהל' צדקים הל' יו סמג
עשין קלט. ג מ"י פ"א מהל'
חגיגה הל' ז סמג עשין רכת.

מסורת הש"ס

פ"א א (א) חגיגה דף ו: מולין דף
קלו:

רמב"ם דפוס ישן

פ"א א ענין המסכת הזאת
להתבונן במצות פאה שדהו
ומה שנכלל בה כמו שיתבאר
לקמן ומה שאמר **אין להם**
שיעור אמנם הוא מן התורה
אבל מדרבנן יש לה שיעור
והשיעור שנתנו לו לא יהיה
פחות מחלק מששים כמו
שיתבאר אחר כך. **והראיין**.
הוא דברי הכתוב יראה כל
זכור (דברים טו) ואמרלא יראו
את פני ה' ריקם (שם) ואיננו
קוצב כמה שיעור הקרנות
אשר יקריב בעלותו ועוד
יתבאר זה במסכת חגיגה (פ"ק
ז) ויש עוד דברים אחרים שאין
להם שיעור כגון עפר סוטה
ורוק יבמה ואפר פרה ודם צפור
המצורע ואולם לא ספרם כי
אע"פ שערכם נכבד אין בהם
תוספת שכר ואלה שספר בכאן
כפי שיוסיף בהן יהיה תוספת
שכר.

הערות לר"ש

1 בפרק ראשית הגז אמרין
שאיין להם שיעור מדאורייתא
אבל מדרבנן יש להם שיעור
כדקתני סיפא דמתניתין אין
פוחתין לפאה מששים כצ"ל
(כ"ו רב"א). 2 הגהות הגר"א.
3 בהג' הגר"א: פטור. 4 כ"י
רב"א.

ליקוטים

פ"א א. במשנה. אלו דברים
שאיין להם שיעור. עיין מ"ש
התור"ט, ומיהו קשיא דע"כ לא
הויא ההוספה טבל וכו'
[עכ"ל]. ולי ל"ק מידי
דבתרומה אחר שהפרישה כל
מה שמוסיף הוא עבירה
משא"כ בפאה דבחבור כל
מה שמוסיף אף אחר שהפריש
שיעור פאה שם פאה עליו
כדמסיק הר"ש במ"ג ומייתי לה
התור"ט גופיה בסמוך ודוק. גם
מ"ש הרע"ב ז"ל [גבי בכורים]
ולא נתנה תורה בהם שיעור
משום דמתני' מיירי בדין תורה
נקט האי לישנא ואף מדרבנן
איין להם שיעור אבל גבי פאה
והראיין סיים שחכמים נתנו
בהם שיעור, ודלא כהתור"ט
לקמן במסכת בכורים פ"ב מ"ג
ע"ש. (מ"ס חיי"ט)
הפאה. לא תכלה פאת כו'
(ויקרא י"ט ט). (מאורות הגר"א)
והביכורים. ביכורי אדמתך
תביא כו' (שמות כ"ג י"ט).
(מאורות הגר"א)
והראיין. לא יראו פני ריקם
(שם ט"ו). (מאורות הגר"א)

פ"א א **שאיין להם שיעור**. צדק ראשית הגז (חולין
קלו): מפרש' שאין להם שיעור מדאורייתא אבל מדרבנן
פאה נששים כדקתני מתני' צסיפא אין פוחתין לפאה
מששים: **הפאה**. שאדם חייב להניח צסוף שדהו לעניים
כדכתיב לא תכלה פאת שדך
צקורך (ויקרא כג): **בכורים**.

כדכתיב צכורי אדמתך תביא בית
ה' אלהיך (שמות כג) וניתנין
לכהן: **והראיין**. כדכתיב שלש

פעמים בשנה יראה כל זכורך (דברים טו). והא דאין
שיעור צראית פנים צעורה צלא קרצן דכל אימת דצעי
עייל ומיתחזי ונפיק צאל צקרצן פלוגמא דר' יוחנן וריש
לקיש צפ"ק דחגיגה (ו): ירושלמי (פ"ק הל' א'). הפאה
יש לה שיעור למטן ואין לה שיעור למעלן צכורים
מני הפאה והצכורים והראיין אין להם שיעור לא למעלן ולא
למטן. מה נפיק מן ציניהון והן חד מן ששים [צפחות מששים]², מאן דמר דפאה יש לה שיעור מלמטן ואין לה
שיעור מלמעלן מה שנתן נתן חזר והוסיף חייצ³ צמעשרות עד שעה ששלים, מאן דמר הפאה והצכורים והראיין
אין להם שיעור לא מלמעלן ולא מלמטן מה שנתן חזר והוסיף חייצ צמעשרות. פירוש. יש לה שיעור
למטן. כדקתני לקמן צמתני' אין פוחתין לפאה מששים. ואין לה שיעור למעלן. שיכול להרצות צפאה מתחלתו
כמו שירצה ויהיה עליו דין פאה להפטר מן המעשר ואפי' כל שדהו כדאמר' צפ"ק דנדרים (דף ו:). מזה נפיק מן
ביניהון והן חד מן ששים. כלומר צין למר צין למר מן ששים ומאי ציניהון. ומשני למאן דאמר יש לה
שיעור למטה אס נתן פחות מששים מה שנתן נתן דאין יכול לחזור ולזכות צו אע"ג דיש לה שיעור צאל לענין
מעשר צין מה שנתן צין [מה]⁴ שחזר והוסיף הכל חייצ צמעשרות דאין עליו תורת פאה לעולם עד שישלים לששים,
ולמאן דאמר אין לה שיעור למטן מה שנתן מחלה פחות מששים צכר נפטר השדה צכך מן הפאה וכל מה
שמוסיף אחרי כן אין עליו תורת פאה וחייצ צמעשר ומתני' דקתני אחד מששים מדרבנן: **והבכורים**.

פירוש מהר"י בן מלכי צדק

ה' אלהיך ואומרת המשנה עתה שהבכורים אין
להן שיעור ותנן נמי במשנת בכורים פ"ב עושה
אדם כל שדהו בכורין. גרסינן בירושלמי בפירקין
[הלכה ה'] ולמה נקראו בכורין שהן בכירין לכל.
וביכורין הן בכירין שקודמין לתרומה ולמעשר
דתנן בתרומות פ"ג מ"ז ומנין שיקדימו הבכורין
לתרומה וכו' ותנן במשנת בכורין פ"ג כיצד
מפרישין את הבכורין יורד אדם לתוך שדהו
ורואה תאנה שביכרה אשכול שביכר רמון
שביכר קושרו בגמי ואומר הרי אלו בכורין.
והראיין אין לו שיעור. הזהירנו הקדוש ב"ה
(שמות כג) שלש פעמים בשנה וכו' וכתוב (שם)
ולא יראו פני ריקם וקתני דאין לו שיעור אלא
אם תרצה ה' יקרא פנים אחת ואם תרצה ה' יקרא

פ"א א ענין המסכתא הזאת לדון צמאות פאת שדה
ודומי'ה, כמו שיתבאר. ומה שאמר **אין לה שיעור**
אין זה צאל מן התורה, צאל מדרבנן יש לה שיעור.
ופירוש שיעור "מקדאר". והשיעור שנתנו לה, לא פחות
מחלק אחד מששים, כמו
שיתבאר להלן: **והראיין** הוא
שאמר ה' (שמות כג יו) יראה
כל זכורך, ואמר (שם טו) לא
יראו פני ריקם, ולא קצב כמה

שיעור **והקרצנות** שיקריצ צעלותו, ויתבאר זה צמסכת
חגיגה (ו, א). ויש שם דברים אחרים שאין להם שיעור,
כגון עפר שוטה ורוק יבמה ואפר פרה ודם צפור
מזרע, ומה צלא מנאס, לפי שהם גס אס היו צשיעור
והראיין אין להם שיעור לא למעלן ולא למטן אית מנא מני
למטן. מה נפיק מן ציניהון והן חד מן ששים [צפחות מששים]², מאן דמר דפאה יש לה שיעור מלמטן ואין לה
שיעור מלמעלן מה שנתן נתן חזר והוסיף חייצ³ צמעשרות עד שעה ששלים, מאן דמר הפאה והצכורים והראיין
אין להם שיעור לא מלמעלן ולא מלמטן מה שנתן חזר והוסיף חייצ צמעשרות. פירוש. יש לה שיעור
למטן. כדקתני לקמן צמתני' אין פוחתין לפאה מששים. ואין לה שיעור למעלן. שיכול להרצות צפאה מתחלתו
כמו שירצה ויהיה עליו דין פאה להפטר מן המעשר ואפי' כל שדהו כדאמר' צפ"ק דנדרים (דף ו:). מזה נפיק מן
ביניהון והן חד מן ששים. כלומר צין למר צין למר מן ששים ומאי ציניהון. ומשני למאן דאמר יש לה
שיעור למטה אס נתן פחות מששים מה שנתן נתן דאין יכול לחזור ולזכות צו אע"ג דיש לה שיעור צאל לענין
מעשר צין מה שנתן צין [מה]⁴ שחזר והוסיף הכל חייצ צמעשרות דאין עליו תורת פאה לעולם עד שישלים לששים,
ולמאן דאמר אין לה שיעור למטן מה שנתן מחלה פחות מששים צכר נפטר השדה צכך מן הפאה וכל מה
שמוסיף אחרי כן אין עליו תורת פאה וחייצ צמעשר ומתני' דקתני אחד מששים מדרבנן: **והבכורים**.

פירוש מהר"י בן מלכי צדק

פ"א א **אלו דברים שאין להם שיעור** וכו'. הזהירנו
הקדוש ב"ה שלא לקצור ולכלות כל השדה דכתיב
לא תכלה פאת שדך בקצרך אלא יקצור ויניח פאה
אחת מן השדה לעניים. ואומר' המשנה עתה שזו
הפאה אין לה שיעור. ואע"פ ששנינו בסתם פאה
אין לה שיעור, פרושי קא מפרש בתוספתא הפאה
אין לה שיעור למעלה פי' משקצר שכולת אחת
נתחייבה שדהו פאה, [קודם שקצר לא נתחייבה]¹,
ביקש לעשות כל שדהו פאה עושה², אבל יש
לה שיעור למטה כדתנן לקמן אין פוחתין לפאה
מששים. **והבכורים**. הזהירנו הקב"ה להפריש
בכורים דכתיב ראשית בכורי אדמתך תביא בית

1 כ"י. 2 בדפוס וילנא הוסיפו: אבל קודם שקצר דעדיין לא
נתחייב אינו יכול לעשות כל שדהו פאה.

פירוש הרא"ש

פ"א א **אלו דברים שאין להם שיעור** **הפאה**. פי' הפאה
אין לה שיעור דהתורה חייבה להניח תצוהא מחוצרת לעניים
צפאת שדהו כדכתיב לא תכלה פאת שדך צקורך ולא נתנה
שיעור לאומה הפאה ואפילו צשיצולת אחת הוא נפטר, ואחר
שקצר שיצולת אחת אס קרא לכל התצוהא צשצדה פאה וכו' צה
העניים כי אין לפאה שיעור לא למעלה ולא למטה מן התורה,
צאל אס קרא לכל שדהו פאה עד צלא התחיל לקצור אין
צצדרי כלום דלא שייך פאה צאל צצצר שיש לו ראש וקרא הכי
כתיב לא תכלה פאת שדך צקורך אחר שהתחיל [לקצור]
הזהירה התורה צלא יכלה הפאה. ואע"פ שאין לה שיעור מן
התורה למעלה נתנו לה חכמים שיעור למטה כדתנן צמתני'
אין פוחתין לפאה מששים. ואס נתן פאה פחות מששים וחזר
והוסיף עד ס' צהא פליגי תנאי צירושלמי איכא מ"ד כיון דאין
לה שיעור מן התורה צכר נפטר שדהו צמה שנתן ומה שהוסיף
אח"כ חייצ צמעשר ואיכא מ"ד אע"ג דאין לה שיעור מן התורה
כיון דחכמים נתנו לה שיעור אס נתן פחות מכשיעור